
Lejla KARABAŠIĆ¹

Korupcija i dobro upravljanje

Corruption and Good Governance

Knjiga *Korupcija i dobro upravljanje (Corruption and Good Governance, UNDP, NY, 1997)* je rada grupe autora, Susan Rose-Ackerman profesora Yale univerziteta i tima savjetnika Programa za razvoj UN-a, F. Schenkelaars, M. Zwanikken i P.Tamesis. Knjiga je dio edicije posvećene ulozi razvoja državne uprave u artikuliranom konceptu tržišnih ekonomija. Upravljanje je kombinacija metoda, i dobrih i loših, s ciljem distribucije moći i upravljanja javnim sektorom. I upravo je knjiga *Korupcija i dobro upravljanje* nastala kao odgovor na ključni problem demokracija u razvoju, jer bilo da se pojavljuje u privatnom ili javnom sektoru, ona rezultira devijantnom zloupotrebom resursa koje značajno osiromašuju cjelokupnu ekonomiju.

Knjigu izdvajam iz niza brojnih naslova posvećenih ovoj temi, zbog vrlo analitičkog pristupa. Knjiga sadrži tri teoretske cjeline: pojmovna obrada ekonomskih i socijalnih uzroka pojavljivanja korupcije u tržišnim ekonomijama; gubici koje država i društvo snose uslijed ekspanzije ovog fenomena; i analiza konkretnih akcija i anti-korupcionih strategija, rezultata i uzroka (ne)efikasnosti, i eventualnih alternativnih rješenja. Vjerovatno je upravo zbog vrlo sistematične, moglo bi se reći i školske, obrade problema, knjiga uvrštena u ediciju školskih udžbenika izdanja UN-a, i nalazi se na listama obaveznih udžbenika za studente kriminalistike, te prava i ekonomije, koji izučavaju problematiku državnog upravljanja i korupcije u SAD. Knjigu preporučujem prvenstveno studentima kriminalistike², kao i

---

¹ Asistent na Fakultetu kriminalističkih nauka Univerziteta u Sarajevu, Katedra za ekonomsku kriminalistiku

² Knjiga je dostupna u biblioteci FKN, izdanje na engleskom jeziku.

svima onima koji istražuju uzroke, pojavne oblike i, ogromne štete koje korupcija prouzrokuje društvu.

Osnovna teza autora je da je korupcija simptom "da je nešto zakazalo u državnoj upravi. Institucije koje su kreirane s ciljem povezivanja građana i države, koriste se za privatno bogaćenje javnih službenika i beneficije korumpirane javne administracije"³.

Korupcija ugrožava investicionu aktivnost i usporava ekonomski razvoj. Autori naglašavaju dejstvo korupcije na cjenovni mehanizam, kao osnovna poluge efikasnog djelovanja tržišne ekonomije. Ukoliko na formiranje cijena znatno utiču netržišni faktora, dogovori, mito, nepotizam, ekonomija nije više u stanju da Smithovom "nevidljivom rukom" tržišta optimalno uskladi ponudu i potražnju, i efikasno alocira resurse. Korupcija direktno dovodi u pitanje osnovne državne funkcije: redistribuciju resursa, korekciju nedostataka tržišnih mehanizama pri obezbijeđenju dobara koje nisu pokrivena privatnim sektorom, funkcioniranje javnih usluga, obrazovanja, zdravstvenog i socijanog osiguranja, programa zapošljavanja. Devijantno dejstvo korupcije smanjuje državne prihode i onemogućava dostatan i efikasan javni sektor.

Autori ističu šest primarnih oblasti korupcije u tržišnoj ekonomiji: državne kupovine i državni javni tenderi, privatizacija preduzeća, korupcija u poreskoj i carinskoj administraciji, podmićivanje državne birokratije s ciljem skraćivanja, smanjenja troškova i ubrzanja administrativnih postupaka, korupcija sudstva, te mito za kupovinu političkog utjecaja ili glasačkog tijela. Autori navode konkretne analize, između ostalog, primjer korupcije u Pakistanu (Transparency International rangira Pakistan na sam vrh liste korumpiranih zemalja) pokazuje da 78 procenata preduzeća redovno daje mito državnoj administraciji –u iznosima između 4.000 i 20.000 dolara godišnje), a u prosjeku 2% bruto godišnjeg prihoda u vidu mita za smanjenje carinskih i poreskih davanja⁴. Ili, primjer o privatizaciji nekretnina u Rusiji, koji pokazuje da je privatizacija komercijalnih prostora u potpunosti bila u rukama općinskih moćnika, te da su se prostori izdavali ili prodavali u bescijenje, i to ne samo u svrhi privatnog obogaćivanja, već i za obezbijeđivanje glasačkog tijela putem ustupanja ili davanja

³ Corruption and Good Governance, Uvod, str. 1xi

⁴ Corruption and Good Governance, Poglavlje 1, str. 4, Box1

prostora uz minimalnu zakupninu raznim društvenim klubovima, asocijacijama, sportskim, humanitarnim udruženjima, itd.

Drugi dio knjige analizira efekte korupcije na smanjenje ekonomskog razvoja zemlje i povećanje siromaštva. "Korumpirani poslovi se sklapaju u mnogim oblastima i sa različitih aspekata ugrožavaju alokaciju resursa i učinkovitost javne administracije"⁵. Korupcija najaviše pogađa niže slojeve, jer distribuira javne prihode u korist bogatih i moćnih, i smanjuje državni kapacitet da obezbijedi pravednu socijalnu zaštitu za sve građane. Mauro Paolo⁶ navodi daljnju poraznu činjenicu da su "visoki stupnjevi korumpiranosti povezani sa niskim stepenom direktnih investicija i bruto nacionalnog proizvoda". Dakle, upravo siromašne zemlje koje imaju najveću potrebu rješavanja socijalnog pitanja siromašnih i ugroženih slojeva stanovništava pokazuju najveći procenat gubitaka javnih prihoda uslijed korumpiranosti državne administracije. Autori također podvalače spregu organiziranog kriminala i javne uprave, ponovno najizraženiju upravo u siromašnim zemljama, zemljama u razvoju i tranziciji.

Završni dio knjige je posvećen nacionalnim i međunarodnim akcijama i strategijama suzbijanja korupcije. Autori ističu prvenstveno važnost reformi zakonske regulative i povećanja transparentnosti rada državnih organa.

Teoretska izlaganja su nadopunjena konkretnim primjerima iz prakse; 12 *case-study* analiza korupcije i anti-korupcionih strategija na lokalnom i međunarodnom nivou. Iz obimnog spiska bibliografije izdvojila bih nekoliko referentnih naslova:

"Institucionalne procedure i rješenja korumpirane državne administracije" (*Institutional Devices in Dealing with Corruption in Government*) A.Antoniou, UN, New York, 1990

"Ekonomija korupcije u zemljama u razvoju: ključna pitanja" (*The Economics of Corruption in Less Developed Countries: A Review of Issues*) P.Bardhan, University of California, Berkeley, 1996

---

⁵ Corruption and Good Governance, Drugo poglavlje, str. 35

⁶ Corruption and Good Governance, Drugo poglavlje, str.37., Mauro Paolo. 1995 "Corruption and growth". *Quarterly Journal of economics* 110(3):681-712

"Korupcija i socio-kulturalni kontekst" (*Corruption and the Socio-Cultural Context*) H.Benaissa, Kluwer Law and Taxation Publishers, 1993

"Moć oporezivanja" (*The Power to Tax*) G.Brennan and J.Buchanan, Cambridge University Press, New York, 1980

"Ekonomija korupcije" (*L'Economie de la Corruption*) J.Cartier-Bresson, La Decouverte, Paris, 1995

"Da li se nova politička ekonomija odnosi na zemlje u razvoju?" (*Is the New Political Economy Relevant to Developing Countries?*) U ediciji G.M.Meier, World Bank, Washington D.C., 1991

"Administrativna korupcija i oporezivanje" (*Administrative Corruption and Taxation*) F.Flatters and W.B.MacLeod, International Tax and Public Finance, 1995

"Korupcija i ekonomski rast" (*Corruption and Growth*) P.Mauro, Quarterly Journal of Economics 110(3), 1995

"Kraj korumpiranog stoljeća: promjena, kriza i nove vrijednosti" (*Fin de Siecle Corruption: Change, Crisis and Shifting Values*) Y.Meny, International Social Science Journal 149: 309-20, 1996

"Korupcija: Analiza političke ekonomije" (*Corruption: A Study in Political Economy*) S.Rose-Ackerman, Academic Press, New York, 1988

"Politička ekonomija korupcije" (*The Political Economy of Corruption*) S.Rose-Ackerman, Institute for International Economics, Washington D.C., 1997

"Kada je korupcija pogubna?" (*When is Corruption Harmful?*) S.Rose-Ackerman, Yale University, New Haven, 1996

"Troškovi korupcije privatnog sektora : Istraživanja Svjetske Banke" (*The Costs of Corruption for Private Business: Evidence from WB Surveys*) S.Rose-Ackerman and A.Stone, WB, Washington D.C., 1996